

Rovviltstrategi for Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Utkast etter høring – til styremøtet juni 2026

1. Grunnleggende ståsted

Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) anerkjenner at naturlig viltlevende rovvilt er en del av norsk natur og må forvaltes gjennom politiske vedtak. NBS aksepterer ikke etablering av nye rovviltarter eller utsetting av rovdyr i norsk natur. Stortinget har gjennom rovviltforliket av 2011 fastsatt en todelt målsetting: levedyktige bestander av rovvilt, i Norge eller sammen med naboland, og en aktiv beitenæring over hele landet. Dette forliket er det rammeverket norsk rovviltpolitikk skal styres innenfor.

Aktiv beitebruk i utmarka er grunnleggende for vedlikehold av naturmangfoldet, særlig for planter, insekter og fugler. Beitedyra holder kulturlandskapet i hevd og er avgjørende for rødlistearter som er avhengige av åpne beitemarker. Tap av beitebruk er derfor også tap av naturmangfold.

NBS slår fast at dagens praktisering av rovviltforvaltningen i for stor grad undergraver beitebruk og matproduksjon, særlig i utmarks- og distriktsområder. Den todelte målsetningen blir i praksis ettsidig. Hensynet til rovvilt veier tyngre enn hensynet til beitebruk. Dette er et brudd på Stortingets vilje.

Et helt avgjørende premiss for NBS er at hensynet til matproduksjon, matberedskap, dyrevelferd, naturmangfold og levende lokalsamfunn skal veie tungt i rovviltforvaltninga. Rovdyrpolitikken kan ikke stå i veien for å øke beredskapen i landet. Rovvilttapene er ikke bare et problem for den enkelte beitebruker. De rammer matberedskapen, bosettinga og bruken av norske naturressurser. De påfører også beitebrukere og lokalsamfunn betydelig psykisk belastning. Tap til rovvilt er tap av menneskemat.

Sonefordelingen i forliket har ikke gitt det skjermede beiterommet beitebrukerne ble lovet, og enkelte bestandsmål er satt for høyt til at den todelte målsetningen kan realiseres i praksis. NBS mener både soneinndeling og bestandsmål må revurderes med dette som premiss. Det samme gjelder kongeørn, som i praksis kun overvåkes og ikke forvaltes aktivt slik forliket forutsetter.

2. Hovedmål

NBS arbeider for en rovviltforvaltning som:

- Sikrer reell mulighet for beitebruk, utnytting av utmarksressurser, økt matproduksjon og variert naturmangfold i hele landet
- Reduserer tap, belastning og merarbeid for beitebrukerne, og behandler matprodusenter likt og forutsigbart på tvers av regioner
- Respekterer en tålegrense som verken er definert som et gulv eller et tak alene, men som setter beitebrukernes vilkår og dyrevelferden som ufravikelig minstekrav
- Styrker lokal medvirkning og tillit i forvaltninga

- Er forutsigbar, kunnskapsbasert og rettferdig

3. Prinsipper for rovviltforvaltning

a) Beiteprioritet betyr beiteprioritet

I områder der beitebruk er et uttalt mål skal dette gis faktisk forrang. Rovviltbestandene skal holdes på et nivå som gjør beiting mulig uten uakseptabel risiko for tap og lidelse.

NBS godtar ikke at "rovviltprioriterte" områder, et begrep som ikke er forankret i rovviltforliket, men er etablert praksis i forvaltninga, brukes til å avskrive beitebruk. Også i områder der det er bestemt at det skal være en rovdyrstamme skal det være mulig å ha beitebruk. Beiteretten er ikke geografisk avgrenset.

Dagens praksis med å kjøpe ut enkeltbeitebrukere må opphøre. Erstatning og avbøtende tiltak skal innrettes slik at de styrker drift over tid, og skal følge bruket så lenge det er i aktiv drift.

b) Rask og effektiv uttakspolitikk

Når rovvilt gjør skade eller utgjør en klar risiko, skal uttak skje uten fare for ytterligere tap. Lang saksbehandling og høye terskler for felling er uforenlig med dyrevelferd, næringsdrift og Stortingets vedtatte todelte målsetting. Når skadefelling er gitt skal alle tilgjengelige tekniske midler kunne tas i bruk.

Forvaltninga må forholde seg likeverdig til beitenæringa og rovviltinteressene. I dag er denne likeverdigheten langt fra realiteten. Beitebrukere blir møtt av en forvaltning der rovdyrhensyn rutinemessig vinner. Det må NBS utfordre og endre.

Folkevalgte regionale rovviltnemnder skal ha reell beslutningsmyndighet i sine regioner. Departementet og direktoratet skal ikke kunne overprøve vedtak fra nemndene så lenge vedtakene holder seg innenfor rammene av rovviltforliket.

NBS vil arbeide for at lov- og vedtakstekst, herunder rovviltforliket og naturmangfoldloven, anvendes konsekvent også til beste for beitebrukerne og naturmangfoldet, ikke bare som skranke for uttak.

c) Lokalkunnskap og erfaringsbasert kunnskap skal vektlegges

Erfaringskunnskap fra beitebrukere skal, sammen med vitenskapelig kunnskap, tillegges stor vekt i forvaltninga. Vitenskap og praktisk erfaring er ikke motsetninger, men kilder som utfyller hverandre. Forvaltninga må aktivt etterspørre og bygge på begge.

d) Nei til dagens tapsnivå

Et visst normaltap vil alltid forekomme i en beitenæring som høster norske utmarksressurser. Det NBS ikke aksepterer er at dagens nivå på tap til rovvilt blir behandlet som en "naturlig kostnad" ved drift. Dette er en normalisering av lidelse for dyrene, av tap for beitebrukeren og av tap av menneskemater for samfunnet. Det er ingen naturlov at slike tap skal forekomme. De er et resultat av politiske og forvaltningsmessige valg.

Matproduksjon og naturmangfold skal skjermes og ikke ofres til oppfôring av rovvilt.

4. Tiltak organisasjonen vil jobbe for

NBS vil arbeide for:

- En soneforvaltning der beiteprioriterte områder reelt skjermes, og der beitebruk fortsatt skal være mulig også der det er rovdyrstammer
- Lavere terskel for skadefelling og lisensfelling, og bruk av alle tilgjengelige tekniske midler når skadefelling er gitt
- Tidsfrister for vedtak om uttak, slik at saksbehandlingen ikke kan trekkes ut i tid
- Bedre og raskere erstatningsordninger som dekker reelle tap, merarbeid og følgekostnader, herunder tapt arbeidsfortjeneste ved rovdyrangrep
- At dokumenterte tap faktisk erstattes uten avkortning, og at omfanget av belastninga på beitenæringa synliggjøres
- Bedre registreringer av rovviltbestandene, slik at uttak treffer bedre opp mot bestandsmålene
- Ørnebestanden aktivt skal forvaltes, ikke bare overvåkes slik som det gjøres i dag.
- At folkevalgte rovviltnemnders vedtak ikke skal kunne overprøves av embetsverket
- At midler øremerket forebyggende og konfliktdempende tiltak (FKT) kommer beitebrukerne til gode, og ikke trekkes tilbake fordi forvaltninga holder igjen utbetalinger
- Å hindre at byrden for konfliktdempende tiltak veltes over på den enkelte beitebruker, særlig der tiltakene er dyre, arbeidskrevende og lite virkningsfulle
- Styrket politisk ansvarliggjøring av rovviltpolitikken på nasjonalt nivå. Politikerne, ikke direktoratet, skal ta eierskap til de politiske valgene
- En utredning som synliggjør konsekvensene av dagens rovviltforvaltning for matproduksjon, bosetting og sysselsetting, jf. styrets vedtak 06-26-3D
- At rettsprosesser i rovviltsaker behandles der folk bor og dyra er, ikke i Oslo tingrett

5. Organisatorisk rolle og kommunikasjon

NBS skal:

- Være en tydelig stemme for beitebrukere, og løfte den psykiske belastninga rovdyrangrep påfører beitebrukere, familier og lokalsamfunn
- Bidra til saklig, kunnskapsbasert debatt, med utgangspunkt i belastninga på dem som står i det
- Bygge allianser og dialog med alle aktører som arbeider for aktiv bruk av utmark, matsikkerhet og naturmangfold
- Synliggjøre at rovviltutfordringa er relevant for flere enn bare beitebrukere. Den gjelder beredskap, bosetting, dyrevelferd, naturmangfold og bruk av norske naturressurser
- Sørge for at rovviltutvalget, utmarksutvalget og fagansvarlig i sekretariatet har en tydelig rolle i organisasjonens rovviltarbeid

6. Langsiktig perspektiv

En rovviltpolitikk som fører til nedlegging av beitebruk, tap av kulturlandskap og fraflytting er ikke bærekraftig. Den er ikke bærekraftig økologisk, sosialt eller økonomisk. Utmarka i Norge må vernes til matproduksjon på lik linje med dyrka mark. Naturforvaltning er også matproduksjon, beredskap og naturmangfold.

Rovviltforvaltninga kan ikke baseres på små, isolerte nasjonale bestander alene. Mange rovdyr vandrer fritt over landegrensene, og bestandene må i praksis forvaltes som felles skandinaviske bestander. Internasjonalt samarbeid med naboland er en forutsetning både for å ivareta bestandenes sunnhetstilstand og for å avlaste norsk beitenæring fra urimelig stor belastning.